

Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm

Sollentuna 2017-04-24
Handläggare: Anna Werner

m.registrator@regeringskansliet.se

dnr M2016/02191/Nm

Villaägarnas Riksförbund – fortsättningsvis förbundet – har givits möjlighet att yttra sig över Havs- och vattenmyndighetens (HaV) förslag till tydligare regler för små avloppsanläggningar, ”Tydligare regler för små avloppsanläggningar – Författningsförslag för små avloppsanläggningar upp t.o.m. 200 personekvivalenter”.

HaV föreslår ändringar i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899) och kompletterande bestämmelser för små avloppsanläggningar.

Kravens utformning

Förbundet anser att det logiska, ändamålsenliga och därmed även ideala vore att stävja utsläpp med hjälp av utsläppstak uttryckta som *maximalt årlig utsläpp* mätt i kilo eller gram av respektive oönskad substans. Det största problemet med små avloppsanläggningar är risk för smitta. Därför vore det mest naturliga ett sådant krav på *smittskydd*. Något sådant krav finns av olika skäl inte idag, det är t.ex. oklart vilka indikatororganismer som i så fall skulle väljas och hur sådana reduktionskrav skulle kunna utformas. Istället finns krav på rening (mätt i procent) av fosfor, kväve och BOD:er (biokemiska syreförbrukande ämnen).

Det är möjligt att kraven måste ställas på detta ologiska sätt, men forskning och utveckling av mätteknik borde vara inriktad på att finna sätt att ställa mer relevanta krav. Som kraven är utformade nu måste man för ett fritidshus som används någon vecka per år göra samma investering i avloppslösning som för ett permanenthus som används av en stor barnfamilj.

Det behövs utveckling av mätteknik som gör det möjligt att ställa och kontrollera mer logiska utsläppskrav.

Fastighetsskatt på fritidshus

Vi motsätter oss en fastighetsskatt på fritidshus. Det är redan förknippat med stora kostnader att våga äga fast egendom i Sverige. En skatt eller avgift på hus med små avlopp, som HaV föreslår¹ (dock utan att precisera hur skatten skulle utformas), skulle få funktionen av en ny fastighetsskatt, inte minst på fritidshus, utan att nödvändigtvis leda till miljöförbättringar. (Enligt HaVs konsekvensutredning, sidan 26, har 468 000 permanentboenden och 223 000 fritidshus enskilt avlopp.)

¹ I sammanfattningen, på sidan 13 och 15, samt i konsekvensutredningen på sidan 16.

Områden känsliga för toalettavloppsvatten

HaV skriver (sidan 17) att ”det är troligt att risken hittills generellt har överskattats när det gäller påverkan av fosfor från små avlopp”. Därför sänks nu kravet på rening av fosfor från 70 till 40 % i områden med normal skyddsnivå.² Myndigheten uppskattar att 80 % av de enskilda avloppen finns i dessa områden. Resten av avloppen uppskattas finnas i ”områden som är känsliga för utsläpp av toalettavloppsvatten”. Dessa områden ska pekas ut i HaVs kommande vägledning. Eftersom områdena ännu inte är utpekade är det svårt att ta ställning till om det är rimligt att ställa så höga krav i dessa områden som HaV gör; inget utsläpp av ens helt renat toalettavloppsvatten. Det är märkligt att myndigheten, som säger sig ha en strävan att vara teknikneutrala, kräver nollutsläpp i dessa områden istället för det mer logiska (och teknikneutrala) 100 % rening. Märkligt är att HaV vill understryka att det försvarar sig med att dessa utsläpp inte omfattas av deras ansvarsområde och därför bör regleras på annat ställe. Detta gäller även reningsanläggningar för dagvatten.

För de 20 % av avloppen som ligger i de utpekade områdena känsliga för toalettutsläpp krävs källsorterande avloppssystem där toalettfraktionen tas om hand i slutna tank. Eftersom husägaren tvingas in i en specifik teknik och ett tekniskt system och blir beroende av kommunens service, bör tydliga krav på kommunen kunna ställas. Husägaren bör mer specifikt kunna kräva från kommunen, som ju har ansvar för att ta emot innehållet i tanken, att få veta vart innehållet tar vägen. Systemet är ju inte hållbart om innehållet transporteras till närmaste större reningsverk. Dessutom bör husägaren kunna kräva att tankens innehåll tas emot på ett ur kretsloppssynpunkt bästa tänkbara sätt. Om husägaren anstränger sig och samlar ihop sitt toalettavloppsvatten och betalar för bortforslingen, ska hen kunna kräva att vattnet tas om hand på ett för miljön bättre sätt än om det hade renats med hjälp av slamavskiljning och markretention på den egna tomten. Annars är det fördröjande kravet på förfarande meningslöst för husägaren och miljön.

Lindringar för fritidshus

Det är stor skillnad på mängd avloppsvatten från en eller 200 personer. Det är rimligt att ställa tuffa krav på en fastighet där nyttjandet motsvarar 200 personekvivalenter, men orimligt att ställa samma krav på en fritidsfastighet som nyttjas några veckor per år eller där 1-2 person(er) bor. Lindringar borde införas i kraven på fastigheter med mycket små utsläpp. Det är orimligt att utgå från att Sveriges alla småhus används permanent. På samma sätt som HaV förespråkar en uppdelning av marknaden så att det är strängare krav i områden som är känsliga för toalettutsläpp för att ”det leder till mer kostnadseffektiva investeringar”, bör kraven vara olika för de som har stora utsläpp och de som har små.

Certifiering av anläggare

HaV vill i 15 § kräva att endast personer som är certifierade får anlägga avlopp. Myndigheten räknar med att detta gör avloppen dyrare eftersom kostnaden för certifieringen kommer att vältras över på kunderna. Dessutom menar HaV att priser kommer att drivas upp då inte alla entreprenörer kommer skaffa certifieringen. Den minskade konkurrensen på utbudssidan skulle ge högre priser på tjänsten. Den analysen låter helt korrekt och förbundet är därför emot krav på certifiering. Istället kan höga krav på ansökan ställas, till exempel vad gäller vilka ritningar som måste bifogas ansökan och vilka krav ritningarna ska uppfylla.

² Det märkliga är att kravet inte ens ställs på detta sätt, utan på *förväntad* reduktion av fosfor, vilket alltför väl visar de stora mätproblemen och därmed hur svårbedömd tekniken är.

Idén om att certifiering ska ge bättre avlopp bygger på tre antaganden;

- 1, dagens entreprenörer saknar kunskap
- 2, om de får den kunskapen kommer de använda den när de i framtiden anlägger avlopp
- 3, anledningen till att många nya avloppsanläggningar inte fungerar så som de ska är att just dessa entreprenörer som saknar kunskap gör fel och misstag vid anläggandet som resulterar i den undermåliga funktionen som noterats i de två undersökningarna som HaV hänvisar till

Innan krav om certifiering införs bör undersökas huruvida entreprenörerna verkligen saknar kunskap och om det är avlopp anlagda av entreprenörer utan kunskap som inte fungerar som de ska. HaV är själva inte ens säkra på att felinstallation är en orsak till att avloppen inte fungerar som de ska: I konsekvensutredningen, sidan 20, står det att felinstallation *troligen* är en av orsakerna till bristerna.

Myndigheten har dessutom hittills inte kunnat förklara *vad* anläggaren måste lära sig för att kunna anlägga avlopp som renar tillfredsställande. Krav på certifiering bör inte införas så länge myndigheten inte kan precisera vari kunskapsunderskottet består.

För snäva responstider

HaV vill att husägaren *inom två veckor* från det att anläggningen tagits i drift ska lämna in ett utförandeintyg till kommunen. Två månader vore en mer rimlig tid. HaV vill att intyget ska vara undertecknat inte bara av husägaren, utan även av den certifierade anläggaren. Då kravet på certifiering inte bör införas motsätter vi oss självklart även detta krav. Husägaren kommer i en än värre beroendesituation till anläggaren.

HaV skriver att en anläggning ska kontrolleras så att den "fungerar i enlighet med drifts- och underhållsinstruktionen" 12-24 månader efter att anläggningen har tagits i drift. Detta är märkligt uttryckt. Antingen menar HaV att det ska kontrolleras huruvida driften är korrekt. Eller så menar HaV att det ska kontrolleras huruvida anläggningen renar som den ska.

HaV bör precisera vad som ska kontrolleras 12-24 månader efter driftstart. Det mest logiska vore att kontrollera huruvida anläggningen renar som den ska. Frågan är bara hur? Den bästa möjliga kontrollen med dagens teknik kanske är huruvida anläggningen getts möjlighet att fungera?

HaV föreslår att dokumentation av kontrollen ska lämnas till kommunen *senast en månad* efter utförd kontroll. Två månader är en mer rimlig tid.

Myndigheten vill dessutom införa ytterligare, återkommande kontroller, vart tionde år för de minsta anläggningarna. HaV föreslår även här att dokumentation av kontrollen ska lämnas till kommunen *senast en månad* efter utförd kontroll. Två månader är en mer rimlig tid.

För täta kontroller

För de enklaste anläggningarna (marksytem och slutna tankar) bör inte de obligatoriska kontrollerna vara så täta som HaV föreslår. Myndigheten skriver själv i konsekvensutredningen på sidan 21 att slutna tankar är robusta anläggningar som inte kräver påfyllning av kemikalier/material eller regelbunden service.

Vart tjugonde år borde räcka. Kommunen kan ju ändå luta sig mot särskilda skäl och kräva tätare kontroller.

Höga avgifter

Föreslagna miljöstraffavgifter för överträdelser är alldeles för höga, 3 000 – 5 000 kronor för att inte skicka in dokumentation av kontrollerna i tid är för mycket. Husägaren måste dessutom först få någon typ av påminnelse från kommunen.

Slutbesiktning

HaV skriver i sin konsekvensutredning att kommunerna inte kommer utföra slutbesiktning av installationen à 1 000 – 1 500 kr om krav på certifiering av anläggare införs. Detta förutsätter dock att kommunerna litar på certifieringen, vilket inte är säkert. Därmed har HaV sannolikt överskattat ”vinsten” med författningsförslagen för småhusägarna.

En förändring för mycket

Eftersom HaV samtidigt vill införa startkontroll och certifiering kommer det bli omöjligt att i en framtida utvärdering se vilket av de två nya kraven som ledde till att anläggarna började göra ett bättre jobb. Vår övertygelse är att startkontrollen räcker för att höja kvaliteten på utfört arbete. Det verkar även vara myndighetens gissning, eftersom de i konsekvensutredningen, sidan 22, tydligt förklarar varför driften kommer bli bättre tack vare startkontrollerna, men när det gäller certifieringen bara skriver att den ”ger en lägsta kunskapsnivå hos de som anlägger och kontrollerar anläggningarna”. Myndigheten klarar inte av att förklara *hur certifieringen kommer ge bättre anläggningar*, kanske för att myndigheten, precis som förbundet, inser att anläggningarna knappast kommer bli bättre av en certifiering. Till exempel hänvisas inte till positiva effekter av införandet av liknande krav i något annat land. Vi har som företrädare för 310 000 småhusägare många gånger istället sett motsatsen (t.ex. energideklarationer). Certifiering minskar konkurrensen och tjänsten blir dåligt utförd till ett högre pris.

VILLAÄGARNAS RIKSFÖRBUND

Gunnar Jansson
Förbundsdirektör